

«Соціальна педагогіка», «Соціальний супровід» та ін. Окрім того, планами передбачено проходження студентами ряду професійно-орієнтованих практик.

Погоджуємось із науковцями, що усі складові професійної підготовки реалізуються протягом таких основних етапів: орієнтаційного, теоретичного та практичного (діяльнісного) [2, с. 87-89].

Основними шляхами оптимізації професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації до роботи з дітьми з інвалідністю, на наш погляд, є: налагодження взаємодії вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх реабілітологів із закладами, установами, службами, організаціями, які працюють з означеною категорією дітей; оптимізація змісту процесу професійної підготовки; запровадження гнучкої системи навчальних практик та волонтерської роботи; вивчення й запровадження кращого вітчизняного і закордонного досвіду професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до соціальної реабілітації дітей з інвалідністю є актуальною суспільною та науковою проблемою. Вона передбачає формування у студентів системи відповідних знань, умінь і навичок та включає теоретичну і практичну підготовки, самостійну, наукову і волонтерську роботи майбутніх фахівців означеного виду соціальної/соціально-педагогічної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Водяна О. В. Шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціального супроводу сімей / О. В. Водяна // Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної роботи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 22-23 жовтня 2015 року, м. Глухів. – 225 с. – С. 25-28.
2. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти: монографія / О. Г. Карпенко – Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Коло; Дрогобич, 2007. – 374 с.
3. Мосійчук Т. Є. Поняття соціальної реабілітації та його соціологічне обґрунтування. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики / Тетяна Євгенівна Мосійчук / Міжвузівський збірник. – Випуск 6-7. – Одеса : Астропринт, 2000. – С. 77–86.
4. Олексюк Н. С. Професійна підготовка фахівців соціальної реабілітації в Україні як вимога часу / Н. С. Олексюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, № 6 (303) жовтень 2016. – Частина III. – Старобільськ, 2016. – С. 40–47.
5. Поліщук В. А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти: [монографія] / Віра Аркадіївна Поліщук; [ред. Н. Г. Ничкало]. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – 424 с.

Слободян О.

Науковий керівник – доц. Свідерська Г. М.

КАТЕГОРІЯ «ОБРАЗУ» ТА ФЕНОМЕН «ОБРАЗУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА» ЯК ОБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Постановка проблеми. Юність - це час підготовки до створення сім'ї й влаштування сімейного життя, визначення ставлення до суспільного життя і своєї ролі в ньому. Науковий інтерес до проблеми особистості в період підготовки до подружнього життя зумовлюється тим, що індивідуальні характеристики людини, зокрема сфера самосвідомості, чинять значний вплив на вибір партнера та специфіку подружніх взаємин.

Важливим аспектом, що веде до створення сім'ї і значною мірою визначає характер її існування, є, на думку В. В. Мацюк, вибір шлюбного партнера. На цей процес, за даними досліджень, впливає багато чинників, серед яких чільне місце займає уявлення про ідеального партнера, його образ [4].

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Аналіз наукової літератури демонструє, що глибинні механізми формування образу майбутнього шлюбного партнера досліджували такі вчені, як З. Фройд, К. Юнг та Е. Берн. Проблеми впливу соціально-психологічних механізмів (стереотипізації, ефект «ореолу», «первинності» та «новизни» тощо) на становлення образу майбутнього подружнього партнера розглядали вітчизняні та зарубіжні психологи О. О. Бодальов, Л. В. Глущенко, В. М. Дружинін. О. С. Кочарян, С. Е. Лянс, Д. Майерс, В. В. Мацюк, Є. Фромм та інші.

Виділення невирішених раніше частин аналізованої проблеми. З усього масиву проаналізованих нами досліджень проблема образу шлюбного партнера, зокрема його психологічне підґрунтя, видається нам досить актуальною. Відтак **метою** нашої статті є теоретичне дослідження категорії «образу» та феномену «образу шлюбного партнера» у вітчизняній та зарубіжній науці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначають К. П. Гавриловська та О. І. Баранчук, образ майбутнього шлюбного партнера – це емоційно забарвлена система уявлень у свідомості конкретної людини про її бажаного ідеального шлюбного партнера, що формується під впливом стереотипів, спостережень за життям подружніх пар і є результатом власного власного життєвого досвіду [2].

На думку вище зазначених вчених, підставою формування образу майбутнього шлюбного партнера є образ світу – багаторівнева цілісна система уявлень людини про світ, інших людей, про себе саму та свою діяльність. Образ світу є функціонально та генетично первинним стосовно будь-якого конкретного образу

або окремого чуттєвого переживання. У свою чергу С.Д. Смірнов підкреслює, що образ світу є первинним щодо вражень, які виникають у процесі сприймання стимулів, а будь-який образ, що виникає, є певною частиною, елементом образу світу в цілому, він не формує, а підтверджує, уточнює його [9, с.15].

Російська дослідниця О.А. Поліщук зазначає, що вперше на психологічній арені категорія образу з'являється в рамках структуралізму. Засновник цього напрямку - Вільгельм Вундт - розглядає в якості предмета психології процеси свідомості як структурну єдність основних його елементів. І хоча В. Вундт безпосередньо не звертається до аналізу образів, однак методологічні основи закладені ним, дозволили його учневі Едварду Тітченеру зробити образи одним із предметів свого дослідження [6].

На думку Е. Тітченера, «образи являють собою елементи ідей і відображають переживання, не пов'язані з поточним моментом - наприклад, те, що відбувається в нашій пам'яті» [11, с. 126]. Образи володіють чотирма основними ознаками: якістю, інтенсивністю, тривалістю, виразністю. Е. Тітченер розглядає образи як один з елементів свідомості, основним завданням якого є репрезентація в структурі свідомості феноменів внутрішньої реальності («спогадів про переживання») [5].

Як підкреслює О.А. Поліщук, найбільш змістовний науковий розвиток категорія образу отримала завдяки психоаналітичному напрямку. Досліджуючи природу несвідомого і його роль в психічному розвитку, Зігмунд Фройд звертається до аналізу психічних образів.

Він розглядає образи як відтворення в свідомості інстинктів і потягів. Психічні образи в його розумінні пов'язують людину не з об'єктивною реальністю, а з внутрішнім світом, відображаючи його підводні течії і колізії. Значення образу як прояв несвідомого досліджується методом вільних асоціацій і методом аналізу сновидінь, в яких робота з образами є основним способом і, по суті, єдиною можливістю відстежити прояви несвідомого в психічному житті індивіда [6].

З. Фройд поміщає образи в область між двома окремими психічними системами - свідомого і несвідомого, тим самим продовжуючи ідею «... образ - міст між двома парами протилежностей ...». У психоаналізі категорія образ постає як транслятор викривлених реалій дійсності, представлених у внутрішньому (несвідомому) світі людини [10]

Далі категорія образу стає об'єктом дослідження у К.Г. Юнга, який представляє образи в якості первинних активних феноменів душевного життя. Згідно з ідеями К.Г. Юнга, здатність психіки створювати образи дає людині можливість переживати реальність, оскільки «ми безпосередньо живемо виключно в світі образів» [6]. Як бачимо, образи у К.Г. Юнга - не просто репрезентація, а феномен, що виконує активну, творчу функцію.

У середині ХХ століття виникає новий напрям психологічної науки - когнітивізм, предметом якого стає організація і функціонування внутрішніх мислительних процесів (процес переробки інформації). Категорія образу отримує нове теоретичне осмислення у працях Дж. С. Брунера, Дж. Келлі, А. Бандури, Л.Колберга, Ж. Піаже, котрі розуміють образ як «... репрезентацію в розумі не присутнього об'єкта або події». Основним завданням образу є збереження у пам'яті подій і явищ дійсності у вигляді деякої картини в голові, проекції сцен з реального світу [8].

Категорія образу набуває широкого теоретичного осмислення і в радянській психологічній науці десь з 30-х років ХХ століття, коли основною функцією психіки стало вважатися відображення у свідомості об'єктів та явищ об'єктивного світу у формі психічного образу, який дозволяє цілеспрямовано регулювати діяльність суб'єкта. До дослідження феномену образу звертаються такі вчені-психологи, як С. Л. Рубінштейн, О. М. Леонтьєв, П. Я. Гальперін, Б. Г. Ананьєв, М.О. Бернштейн, Л. М. Веккер, Л. С. Виготський, В. П. Зінченко, С. Д. Смірнов.

Аналіз їхніх праць дозволяє стверджувати, що образ являє собою взаємозв'язок між внутрішнім і зовнішнім світом, засіб, завдяки якому характеристики реальності (як-от час, послідовність) перетікають у характеристики внутрішнього психічного простору, породжуючи його [6].

Ці перцептивні образи є основою для виникнення образів, складніших за своєю структурою та функціями. До них відносяться так звані вторинні образи (уявлення, образи пам'яті, образи уяви). Основною характеристикою вторинних образів є те, що вони утворюються без безпосереднього впливу об'єктів реального світу, але шляхом операціоналізації та трансформації чуттєвих образів, які збереглися у пам'яті. При цьому структура образу об'єкта може бути змінена.

Отже, образ є узагальненою формою відображення предмета чи явища. Виходячи з цього, нам імпонує визначення образу майбутнього шлюбного партнера В.В. Мацюк як суб'єктивного ідеального уявлення про психофізичні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні та духовні риси бажаного подружнього партнера, яке формується внаслідок інтеріоризації та відображення ознак, структурних характеристик і відношень відомих суб'єкту шлюбних пар [4, с.6].

Згідно даного підходу важливими для наших подальших досліджень будуть також виділені В.В. Мацюк типи образів – уявно сумісний та реально сумісний. Зокрема, *уявно сумісний образ майбутнього шлюбного партнера* – це актуальне на даний момент уявлення особистості про психофізичні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні та духовні риси бажаного подружнього партнера, яке формується без врахування закономірностей подружньої сумісності. Виникає внаслідок інтеріоризації та відображення ознак,

структурних характеристик і відношень відомих суб'єкту шлюбних пар, які, згідно закономірностей подружньої сумісності, не є оптимальними для благополучного подружнього життя із суб'єктом [4, с.6].

Реально сумісний образ майбутнього шлюбного партнера – це ідеальне суб'єктивне уявлення особистості про психофізичні, психофізіологічні, психологічні, соціально-психологічні та духовні риси бажаного подружнього партнера, яке формується відповідно до закономірностей подружньої сумісності. Виникає внаслідок інтеріоризації та відображення ознак, структурних характеристик і відношень відомих суб'єкту шлюбних пар, які, згідно закономірностей подружньої сумісності, є оптимальними для благополучного подружнього життя із суб'єктом [4, с.6].

Висновки. Отже, підходи до розуміння категорії образу в психології дуже різні. В рамках психоаналітичного напрямку образ вперше стає предметом глибокого теоретичного осмислення. Представники когнітивного підходу аналізують уявні образи в контексті питання про принципи і механізми збереження і відтворення інформації в пам'яті. Образ виконує функцію медіатора, сполучної ланки між внутрішнім світом і світом зовнішніх об'єктів, що полегшує побудову асоціативних зв'язків і впорядковує збережену в пам'яті інформацію.

Образ постає як феномен, який породжує і описує психічну реальність. Так, з одного боку, він дозволяє побачити специфіку процесу відображення на різних рівнях психічної організації людини. З іншої позиції вивчення образу, поміщеного в простір свідомості, - це інтегральний продукт взаємодії людини з реальним світом, що розкриває основні функції психіки, її активне діяльне начало.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розкритті гендерних відмінностей у становленні образу майбутнього подружнього партнера у студентському віці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белобрыкина О. А. Взаимосвязь самооценки и идеального образа любимого человека в ранней юности / О. А. Белобрыкина, Н. А. Москвина // Мир науки, культуры, образования. – 2009. – № 7 (19). – С. 240-244.
2. Гавриловська К. П. Психосемантичні характеристики образу майбутнього шлюбного партнера у свідомості закоханих / Гавриловська К. П., Баранчук О. І. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2016. – № 2. – С. 31-36.
3. Коростелева Т. А. Проблематика изучения образа партнера в добрачных отношениях юношей и девушек / Т.А.Коростелева // Молодой ученый. – 2014. – №7. – С. 266-270.
4. Мацюк В. В. Психологічні механізми формування у молоді образу майбутнього шлюбного партнера [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Мацюк Вікторія Вікторівна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2009. - 18 с.
5. Нартова-Бочавер С.К. Дифференциальная психология / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Флинта, 2008. – 280 с.
6. Полищук Е.А. Подходы к пониманию категории образа в психологии [Электронный ресурс] / Е. А. Полищук // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. - Электрон. журн. - Курск, 2006-2014. - Режим доступа: <http://www.jurnal.org/articles/2010/psih11.html>. - 22.08.2014.
7. Портницька Н. Ф. Образ майбутнього подружнього партнера у свідомості юнок з різним досвідом дошлюбних стосунків / Н. Ф. Портницька, І. О. Долінчук // Молодий вчений. – 2015. – № 1(2). – С. 169-172. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_1\(2\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_1(2)_41).
8. Солсо Р. Когнитивная психология / Р. Солсо. – СПб: Питер, 2006. – 589с.
9. Смирнов С.Д. Мир образов и образ мира /С.Д. Смирнов // Вестник Моск. ун-та. Серия 14 «Психология». – 1981. – № 2. – С. 15–29.
10. Фрейд З. Психология бессознательного / З. Фрейд. – СПб.: Питер, 2007. – 400 с.
11. Шульц Д.П. История современной психологии / Д.П. Шульц, С.Э. Шульц; пер. с англ. А.В. Говорунов, В.И. Кузин, Л.Л.Царук; под ред. А.Д. Наследова. – СПб.: Изд-во «Евразия», 2002. – 532 с.
12. Юнг К.Г. Проблемы души нашего времени / К.Г. Юнг. - СПб.: Питер, 2002. - 352 с.

Свистун Н.

Науковий керівник – доц. Васильківська Н. А.

ПРИСЛІВНИК ЯК ЗАСІБ ЗВ'ЯЗНОСТІ ТЕКСТУ

Формування соціально активної і духовно багаті особистості неможливе без озброєння її вміннями та навичками володіти мовою. Тому одним із найголовніших завдань початкової ланки шкільної освіти є формування у молодших школярів мовленнєвих навичок, умінь будувати зв'язні висловлювання, в яких учні змогли б застосувати набуті знання.

Тривалий час питання про те, як вчити молодших школярів з'єднувати речення у зв'язне висловлювання, дотримуючись мовних норм, у методиці не розглядалось. Під час навчання писемного монологічного мовлення головна увага приділялась логіко-смісловій та композиційній побудові, у той час як власне мовна організація роботи залишалась поза увагою. Це призвело до того, що учні не оволодівали вміннями самостійно творити текст.

У дослідженнях методистів (В.І.Бадер, Л.О.Варзацька, М.С.Вашуленко, Д.М.Кравчук, Т.О.Ладженська, В.Я.Мельничайко, В.О.Собко, О.І.Мельничайко та ін.) доводиться принципова доцільність і можливість введення відомостей з лінгвістики тексту в практику навчання мовлення молодших школярів. Внесення до шкільного курсу української мови елементів лінгвістики тексту дасть змогу значно підвищити